

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. De vitijs Iustitiæ commutativæ oppositis, quibus damnum corpori
infertur; ac primum de homicidio; vtrum liceat occidere bruta animantia,
improbos, tyrannos, adulterum cum vxore aut filia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

dis. II. Sacrorum scientia, prudentiaque ac solertia ad destinatum munus Ecclesiasticum obeundum necessaria, ex citatis, & Concilio Tridentino sess. 22. c. 2. & sess. 24. cap. 12. III. ætas; de qua est peculiaris titulus extra. de ætate, qualitate, & ordine præficiendorum, & agitur in Concilio Tridentino sess. 22. c. 4. & sess. 23. cap. 7. & sess. 24. cap. 12. & pluribus agetur tom. 4. de Ordine.

20 **ASSERTIO VI.** Acceptio personarum etiam locum habet in honorum distributione. Ita S. Thomas q. 63. a. 3. idq. de honoribus publicis, in choro, in Capitulo, in senatu, nemo negat: de priuatis negat Caietanus; asserit Salom, & vt apparet etiam S. Thomas. Sed videtur distinctione res componi posse; nam immediate quidem ac elicitue honorum ad obseruantiam pertinet, imperatue autem ad iustitiam commutatiuam, si pro loco & tempore, alioquin negatus honor velut contumelia deputaretur. Denique secundum formam, quæ in eo deferendo seruanda est, ad iustitiam distributiua; quia secundum debitum dignitatis ac meritum ordinem deferendus est.

21 Et quamuis per se virtuti solum debeatur, recte tamen etiam subinde deferetur, propter quædam habentia ordinem ad virtutem, vt propter officium, dignitatem, senectutem; imo etiam diuitias, quatenus secundum eas aliqui in Republica digniori loco habentur, magisque per se loquendo iuuare possunt Rempublicam; alias diuitias in honore deferendo per se nude respicere, est acceptio personarum secundum S. Iacobum cap. 2. vers. 3. & 9. Vide Aristotelem 4. Ethic. 3.

22 **ASSERTIO VII.** Etiam in secularium officiorum distributione, locum aliquo modo habet personarum acceptio. Ita Caietanus V. personarum acceptio; & colligitur ex dictis. Nam eiusmodi officia non sunt propria bona principis, sicut tributa, sed communia Reipub. quæ ea comisit Principi administranda & conferenda communis vtilitatis causa. Et collat. 2. tit. Vt Iudices sine quoquo suffragio fiant, præcipitur vt personarum, quibus conferuntur officia publica, pro ijs nihil soluant.

Additq. ex communi Lessius lib. 2. c. 32. dub. 3. eos, qui assumunt ad officia secularia (vt g. ad officium gubernatoris oppidi, vel arcis, Prætoris, Iudicis, Capitanei, Secretarij, Commissarij, Quæstoris, & similia) ineptos, aut qui male putantur administraturi, peccare mortaliter, & teneri Reipublicæ ad sarcinam damna inde secuta. Quod intellige, nisi ex causa rationabili, aliquid eiusmodi officium, per alium idoneum administrandum alicui à principe demandetur.

23 Eadem ex causa venditio eiusmodi officiorum speciem mali habet, & communiter illicita est: tum quia hac ratione facile indignis, aut certe min⁹ dignis conferuntur: tum quia administratio eorundem tunc ad propriam vtilitatem potius, quam ad commune bonum refertur; peritq. ea ratione in Reipub. studium virtutis ac bonarum disciplinarum, quarum nullam haberi rationem aduertunt, vt non immerito ea venditio censeatur pestis Rerum publicarum.

24 Nec tamen interim eiusmodi officia dignis diuendere, ita malum est, vt bonis circumstantijs ita præsertim exigente Reip. necessitate, cohonestari

non possit, vt pluribus videre est apud S. Thomam opusc. ad Ducissam Brabantiam, & Sotum lib. 3. de Iustitia q. 6. a. 4. Caietanum V. officiorum venalitas, Syluestrum V. Dignitas, Salomem hic controuersia 8. Valentiam citatum, Lessium c. 32. dub. 4. Potissimum est, vt simul habeatur ratio dignitatis ac bonæ administrationis.

25 **ASSERTIO VIII.** Eadem acceptio personarum etiam locum habet in iudicijs, quatenus debita in ijs forma ac proportio non seruatur. Ita S. Thomas a. 4. & patet Leuitici 19. v. 15. Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Iuste iudica proximo tuo. Et Prouerb. 18. v. 5. Accipere personam impij, non est bonum, vt declines à veritate iudicij. Sed nota cum Caietano ibidem, iudicia proprie ad iustitiam distributiua non spectare, sed tantum formam quandam iustitiæ distributiue in hoc consistentem, quod tam adori, quam Reo, id quod veri; conuenit ac proportionatū est, tribuitur: siue hoc oriatur ex commutatione, siue ex distributione, vt loquitur Caietanus. Plura de Iustitia distributiua, vt & de iustitia iudicis, suo loco q. 2. dub. 4. & q. 4. dub. 1. & seqq. De restitutione autē faciēda ob violatā Iustitiæ distributiua in beneficiorum aliorum; bonorum communium collatione faciēda egim⁹ q. 6. dub. 1.

DVBIVM III.

De vitijs iustitiæ commutatiuæ oppositis, quibus damnum corpori infertur; ac primum de homicidio: vtrum liceat occidere brutam animantiam; improbos; tyrannos; adulterum cum uxore aut filia deprehensum; aut seipsum.

S. Thom. 2. 2. q. 64. a. 1. 2. 3. 4. 5.

26 **I**nter hæc vitia potissimum est homicidium; cuius tamen tractationem quia prolixior est, & plures difficultates cõplectitur, in plura dubia partiemur. Quæritur I. Vtrum quæcunque viuētia occidere illicitum sit?

ASSERTIO S. Thomæ q. 64. a. 1. est negatiua contra Manichæos apud Augustinū 1. de ciuit. c. 20. & l. 6. contra Faustum c. 6. Ratio est: tum quia hoc nullo iure prohibetū: tum quia ea eadē nulli sit iniuria; & vtitur homo iure suo ac dominio naturali, quod in brutam animantiam accepit, vt diximus q. 1. dub. 4.

Recte tamen notat Lessius c. 9. dub. 1. alienum esse à suauitate diuini spiritus, adeoq. peccatum, saltem veniale, animantia sine causa dolorib⁹ conficere, vt colligitur ex cura, quæ his etiam de rebus habuit Deus, Exodi 23. Deut. 22. & 25. Prou. 12. Ionæ vltimo. Nec frustra est, quod à prudentibus & expertis audiui, Deum subinde talia crudelitatis generæ grauib⁹ pœnis in hac vita vindicare, vt cum Patrum memoria, quodam loco, ex sola petulantia ab incondita plebe bos viuus excoriatus fuit, qui deinde per totum oppidum libere discurrere permisus fuit. Sensim enim deinceps felicitas & florentissimus eiusdem oppidi status degenerare varijsq. miserijs affligi cœpit, &c. Est enim hic abusus quidam

potestatis herilis & dominij, qui proinde iure à Deo quandoque in hominibus consimili pena vindicatur, cum homines multo magis subiecti sint Deo, quam bruta hominibus.

27 **Quæritur II.** Vtrum liceat malefactores Reipub. perniciosos iusta autoritate occidere, Responso S. Thomæ q. 64. a. 2. est affirmatiua seruatis debitis circumstantijs; quia pars noxia ob totius salutem, ad quam ex sua natura pars ordinatur, licite tollitur; sicut & vegetantia & sentientia, ob ratiocinantia. Accedit aperta autoritas scripturæ noui & veteris testamenti, præcipue illud Rom. 13. v. 4. *Si autem malum feceris, time: non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est; vindex in iram ei qui male agit.*

Contrarium indicat Lactantius lib. 6. diuinarum Institutionū. & clarius docuerunt Waldenses & Anabaptistæ huius tēporis, refutati à Bellarmino lib. 3. de membris Ecclesiæ militantis cap. 2.

28 Cæterū Scotus 4. dist. 15 q. 3. a. 2. negans fures, aliosq; malefactores, de quib; id in veteri lege expressum non est, v.g. Exodi 22. & alibi, licite occidi, ob præceptum Dei Exod. 20. & Matth. 5. *non occides* &c. communi sensu Doctorum ac prudentū, & cōmuni praxi omnium Rerum publicarum satis refutatur; nec habet rationem. Vetus enim lex iudicialis ad Christianos nil pertinet, & ipsa tranquillitas publica pax Reipub. incolumitasque ciuium, quæ per furta turbatur, seueriores eiusmodi punitionē exigunt: esto per se alioqui ob bonum inferius, vti sunt bona temporalia, bonū excellentius, vti est humana vita, auferri nō possit. In Decalogo vero solum prohibetur homicidium suapte natura iniustum, & cū recta ratione pugnans, hoc est, priuata autoritate factum, extra maleficiam, aut non seruato iuris ordine &c. iuxta S. Thomam 1. 2. q. 100. a. 8. Vide Augustinum lib. 1. de ciuit. cap. 21.

29 **Quæritur III.** Vtrum priuatis liceat occidere improbos homines?

Respondet S. Thomas q. 64. a. 3. negatiue, loquēdo videlicet de occisione ad punitionem, secus ob defensionem propriam. Ratio est. Quia occisio talis ordinatur ad bonū totius Cōmunitatis; sed pcuratio huius boni non pertinet nisi ad Principem, seu Magistratū: Ergo. &c. Idem docet Augustin⁹ lib. 22. contra Faustū; & colligitur ex Matth. 26. v. 52. *Qui acceperit gladium, gladio peribunt.* Et ad Romanos 13. solis Principibus ius gladij conceditur.

30 Sed speciatim dubitatur I. An liceat priuatis occidere tyrannū? Affirmat vniuersim quidam Ioannes Paruus, seu Parui, vel Pari, apud Alphonsum de Castro V. *Tyrannus*. Eandem sententiam audacter secutus est Theodorus Beza Calvinista, in varijs opusculis. Negat vniuersim Castro loc. cit. idq; tanquā fidei dogma tradit; eo quod in Constantiensi Concilio sels. 15. affirmatiua sententia tanquam in fide erronea damnata reperitur.

31 Alij distinguūt; nam tyrannū quoad substantiam, qui videlicet ius primum regendi iniuste ac iniusta Republica inuadit, ex interpretatiua sententia Reipublicæ (nisi in particulari casu aliud constet) vbi nō est recursus ad superiorem, nec maius inde malū timetur, licite occidi aiunt; at tyrannū quoad modū, siue in sola administratione regiminis iam antea iuste obtenti, non item, Ita docet Caietanus, Salon,

Bannes, Aragonius hic q. 64. a. 3. Sorus lib. 4. de iustitia q. 1. a. 3. Pet. Nauarrus lib. 2. de restruct. c. 3. n. 3 14. Valentia q. 8 p. 3. Lessius lib. 2. c. 9. dub. 3. Et est cōmunis Recentiorū; quam expresse etiā tradit S. Thomas 2. sentent. dist. 44. q. 2. a. 2. ad 5. vbi ait: *Tullius loquitur in eo casu, quando aliquis dominum suū per violentiam surripit, nolentibus subditis, vel etiam ad consensum coactis; & quando non est recursus ad superiorem, per quē iudicium de iniuria fore fieri possit: tunc enim qui ad liberationem patriæ tyrannum occidit, laudatur, & præmium accipit.* Ita S. Thomas.

32 **ASSERTIO I.** Tyrannum solum quoad modū regendi seu administrationē, quamdiu sua potestate legitime non exiit, occidere priuatis non licet. Probatum ex 1. Pet. 2. v. 18. *Serui* (eadem est ratio omnium subditorum) *subditi estote in omni timore Domini, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyabolo.* Tum ex Concilio Constantiensi loc. cit. cuius damnatio sine controuersia ad huiusmodi tyranni occisionem spectat. Cum enim relatus fuisset hic articulus; *Quilibet tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi, per quēcumq; vas saluum suum vel subditū* (est ergo sermo solum de tyranno quoad administrationem) *etiam per clancularē insidias & subiles blanditias vel adulationes, non obstante quocumq; præstito iuramento, seu consideratione, facti cum eo, non expectata sententia vel mandato iudicis cuiuscumq;, subiungitur: Aduersus hūc errorem satagens hæc sancta Synodus exurgere, & ipsum funditus tollere, declarat & definit, huiusmodi doctrinam erroneam esse in fide & in moribus, ipsam, tanquā hæreticam, scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, mendacias, proditores, periuria vias dantem, reprobam & condēnat. Declarat insuper & decernit, quod pertinaciter doctrinam hanc permississimam asserentes sunt hæretici, & tanquā tales iuxta Canonicas sanctiones puniendi.* Ita Concilium. Et quamuis in ea propositione plures etiā alij errores admiscerentur, propter quos merito damnatur, satis tamen apparet, etiam ob ipsam per se probatam occisionem tyranni quoad administrationē damnari, vti pote causam proditiōnū, &c. Ratio assertionis est. Quia isti sunt & manent legitimi domini, permittente ipsa Republica; ac proinde non est voluntas Reipublicæ, vt à quoquam occidantur. Accedit, quod alias facile cædibus omnia repleri possent; præsertim si res tanta iudicio subditorum & inconditæ plebis relinqueretur.

33 **ASSERTIO II.** Licet tamen nō solum priuatis iniuste inuas, per se loquendo, cū moderamine inculpatæ tutelæ, se contra vim iniustam tueri, habita in primis ratione boni communis & publicæ tranquillitatis, secundum ordinem charitatis; sed etiam ipsi Reipublicæ publicis Comitij, aut cōmuni cōsilio & autoritate iniustam vim cōpelcere; & si adeo manifesta & intolerabilis sit tyrannus, quæ alia ratione non videatur posse depelli, etiam tyrannum à sua potestate deponere, & depositum pro merito multare. Ita Couarruias practicarū questionum c. 1. n. 6. Molin, tom. 1. disp. 26. Lessius loc. citato, post Caietanum, Sorum; quicquid vniuersim Barclaius vterq; olim in suis libris de potestate Re: is dixerint.

Ratio est. Tum quia Respublica, vt in Principe suam potestatem contulit; ita ab eodem potest ex iusta causa auferre. Tum quia quæq; Respublica

habet potestatem sibi prospiciendi de legitimo capite; qualem non est hic, qui ex pastore populi in lupum degeneravit: Quare ratio procedit, etiam si initio princeps iure belli principatum vel regnum acquisierit; modo sit perfecta communitas, quæ superiorem non habet.

34. **ASSERTIO III.** Tyrannus quoad substantiam à quolibet oppressæ Reipublicæ ciuilitate occiditur, his circumstantiis concurrentibus, I. ut notoria sit inuasoris iniustitia; quod supponunt omnes, quia in dubio nemo debet damnari, vel puniri.

II. Ut non pateat ad superiorē recursus, ut aperte notatur S. Thomas, Valentia, & Lessius citati, siue quia neuter, nec tyrannus scilicet, nec Respublica, in ciuili administratione superiorē habet; siue quia publica Iustitiæ administratio à superiore præstari vel obtineri non potest, aut certe præsens necessitas non fert, ut ab eo postuletur: alias enim omnino ordinaria via iustitiæ administrandæ seruanda est, ut etiam de bello dictum disp. 2. q. 6. dub. 3.

35. III. Ut manifeste constet, eam esse oppressæ Reipublicæ voluntatem; contra quam licite non occidi talem tyrannum recte notat Lessius n. 9. Ratio est. Quia Respublica potest iuri suo cedere, & suam oppressionem, seu potius liberationem vitæ tyranni postponere.

Nec vero, quando passim ciues optant illum sublatum, aut etiam non constat de contraria voluntate, statim existimandum est, eam esse Reipublicæ voluntatē, ut putauit Lessius. Tum quia alia potest esse Principis, aut optimatū, seu totius concilij sententia, ut patet exemplo Dauidis, contra Absalonē. Tum quia fieri potest, ut Respublica non absolute detrahetur, sed solū sub conditione, nisi se ad certas condiciones adstringat. Tum denique, quia fieri potest, ut plurimū aut ipsius Reipublicæ, aut etiā boni communis interfit, ne talis occidatur.

36. IV. Ut non timeantur inde maiora mala, vel ipsi Reipublicæ oppressæ, vel reliquo Christiano orbi, seruato in omnibus debito charitatis ordine.

V. Ut non fuerit iam ipsi Tyranno fidelitas iurata à Republica, tunc enim ipsa tenetur seruare præstitum iuramentum ex cap. Verum, de iureiurando, ex communi, apud Valentiam & Lessium; nisi aliunde iuste relaxetur. Secus est, si promissio fuerit simplex, eademque iniusto metu extorta, ut notat S. Thomas citatus.

37. Atque hoc modo limitatā veram existimo tertiā sententiam. Ratio est. Tum quod per se loquendo, quisque potest innocenter iniuste oppressum, saltem si id cupiat, ab iniusta vi liberare. Tum quia Respublica in hoc casu habet ius iusti belli etiam vindicarij contra talem tyrannum: Ergo potest, si aliud non obstet, per quemlibet etiam priuatum se contra talem inuasorem vindicare, etiam occidendo, si res ita exigat.

Vnde & Lessius ait, iure defensionis posse occidi etiam ab eo, qui non est pars Reipublicæ oppressæ; iure autē vindictæ, non nisi ab eo, qui ad hoc est auctoratus, ut miles; quia vindicta requirit auctoritatē.

38. Neque vero huic assertioni aduersatur Concilium Constantiense, sess. 15, dum articulum superius relatum damnat: Quilibet tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi per quemcumque vasallum, &c. Ea e-

nim propositio vti merito damnata est, ita multos apertos errores à nostra sententia prorsus alienos continet. I. dum indistincte loquitur de quolibet tyranno; imo verò potius aperte etiam de tyranno solum quoad modum agit, dum eum à subditis, aut vasallis occidi posse concedit. II. Dum etiam debere, non solum occidi posse asserit, cum tamen plerique etiam cum alioquin id possunt, à debito excusentur ob difficultatem & periculum operis. III. Cum id etiam faciendum asserit, non solum contra promissionem, sed etiam contra iuramentum præstitum. IV. Dum excludit recursum ad iudicē & superiorē.

39. Ex dictis porro colligi etiam potest, an talis tyrannus quoad substantiā, publica solū, an etiā priuata auctoritate licite occidatur: de qua re non eodem modo omnes loquuntur. Baines hic a. 3. asserit, eum non solū publica, sed etiā priuata auctoritate licite occidi. Aragonius, non nisi publica auctoritate licite posse occidi affirmat; quod verius videtur.

Ratio est: quia etiam si quidem alioquin liceat innocentem, etiam priuata auctoritate, cum moderamine inculpate tutelæ, defendere, occidendo quoque, si opus sit, iniustum inuasorem: tamen quando vis aliqua in dominio procurando adhibita, ideo præcise iniusta est, quia vim inferens à publica potestate pro Domino non agnoscitur, cum alioquin posset, si vellet Respublica eum pro Domino acceptare: certe qui iure etiam defensionis eiusmodi tyrannum occidit, ideo solum iure occidit, quod Respublica auctoritate publica vult & statuit, tyranno quæsitam potestatem non esse concedendam.

40. Dubitatur II. Vtrum in conscientia liceat Parenti filiam adulteram, vna cum adultero; aut marito, non quidem uxorem, (hoc enim omnes fatentur illicitum) sed tamen adulterum, si vilis sit persona, iuxta leges ciuiles occidere.

ASSERTIO I. Mortaliter peccat, & ad restitutionem tenetur, si quis in flagranti crimine non deprehensus occidat. Ita omnes. Constat ex l. 23. ff. de adulterijs; & ratione naturali; quia eo casu nulla ei facultas occidendi conceditur.

ASSERTIO II. In flagranti crimine deprehensi (sub certis tamen conditionibus, si sint in adibus Parentis, aut mariti) in foro externo impune occiduntur; at in foro interno peccat mortaliter, & verum homicidiū committit occisor. Ita Ioannes Medina C. de reffit. Petrus Nauarrus l. 2. c. 3. à n. 220. Sotus, Salon, Valentia, Aragonius, Bannes citati, Lessius cap. 9. dub. 3. Probatur vtrumque; ex cap. Inter hæc, causa 33. q. 2. Nam Ius ciuile tolerat quidem crimen hoc, sicut etiam alia plura, v. g. meretriciū, vsurarium, &c. ut videre est l. 20. 22. & 23. ff. de adulteris, & C. eodem tit. l. Grauibus; sed non approbat: aut si approbat, eidem per Canones merito est derogatum; consentiente etiam Augustino lib. 2. de adulterinis coniugibus cap. 15.

41. Ratio est: Quia hic modus procedendi non est recte rationi consentaneus: & tales rei exponuntur manifesto periculo æternæ damnationis sine sufficiente causa. Vnde colliges, in foro conscientiæ occisores istiusmodi ad restitutionem teneri ut veros homicidas. Nec admitto, quod ait Lessius, contrariam sententiam, quam tumentur Iulius

Clarus lib. 5. sententiarum § homicidium, à n. 48. & quidam alij recentiores, videri posse non improbabilem.

42 **ASSERTIO III.** Si tamen Iudex, sententia iure lata, marito adulterum, & vxorem adulteram occidendos tradat, tum ab eo licetè occiduntur, tanquam à publicæ iustitiæ ministro; modo absit priuatæ vindictæ cupiditas. Ita citati; quod nonnulli dixerint. Ratio est; quia tali casu occisor perinde est publicæ iustitiæ minister, ac alius à Iudice constitutus. Nec obstat, quod nihilominus maritus, si vult, potest eis vitam condonare; id ipsum enim iure facit, utpote Iudicis quasi decreto concessum.

Idem de filia dicendum: nam etsi olim Patri filiam in crimine deprehensam in externo foro occidere permissum fuerit, ut patet l. Patri, & l. Neg. in ea, ff. Ad l. Inliam de adulteris: hoc tamen tempore id non licet, ob earum legum antiquationem, nisi per sententiam Iudicis ei tradatur occidenda, rectè tradunt Sotus & alij citati.

43 **Dubitatur III.** An, & quo modo decreto Magistratus omnibus promiscuè fieri possit copia occidendi inuentos noxios.

Respondetur, si id ob calliditatem, potentiam, aut nequitiam malefactorum postulet boni commune, licitum esse; merito enim priuato bono præponitur publicum. Secus, si alia ratione damna à Communitate satis auerti possint; tunc enim nec expedit, nec licet ex improviso, & non seruatò iuris ordine, nocentes occidendos tradere. Ita docens citati. Ratio est; Tum ne priuatis affectibus frangam laxetur. Tum ne contra Christianam charitatem omnibus debitam, spiritalis nocentium salus negligatur.

44 **Quæritur IV.** Vtrum liceat occidere malefactores licet Clericis.

Responsio S. Thomæ quæst. 64. art. 4. & communis est negatiua. Patet ex cap. *Neminem* dist. 45. cap. *Clericus*, cap. *Sententiam*, Ne Clerici vel Monachi Congruentias vide apud S. Thomam. Potissima est: quia decet eos, velut ministros Christi, peculiari cura mansuetudinem Christi imitari. Et quidem Clerici in maioribus, citra priuilegium, per se exercentes iudicium mortis, peccant mortaliter: in minoribus, saltem venialiter, iuxta Salonem, Sotum, &c. & alios: & fiunt irregulares, ut pluribus tomo 4. de Irregularit. dicitur.

45 **Quæritur V.** Vtrum liceat alicui seipsum occidere.

Responsio S. Thomæ quæst. 64. art. 5. & communis est negatiua; quam generatim loquendo de fide certam esse tradit Alphonsus à Castro V. *Martyrium*; & significat Augustinus de hæresibus hæresi 69. & lib. 1. de ciuit. cap. 17. & 18. Ratio est. Tum quia priuata autoritate, & secluso defensionis titulo, qui in proposito locum non habet, hominem occidere malum est. Tum quia tam natura, quam recta ratio ab hoc penitus abhorret; & omnis actio agentis ex sua natura ordinari debet ad perfectionem, non destructionem agentis. Idem patet ex can. *Si non licet*, & can. *Non est nostrum*, causa 23. q. 5. Nec rectè Couarruuias lib. 1. variarum cap. 2. n. 9. Hieronymum de contraria sententiâ notat.

Sed speciatim dubitatur primò, vtrum hoc ita sit illicitum, ut nullo casu fieri possit licitum. Respondetur, distinguendum esse inter occisionem sui positiuam, & directam, qua nimirum aliquis circa seipsum positiuam actionem exercet, per se & directè sui occisiam; & inter occisionem sui indirectam, qua quis solum abstinet à conferuatoine sui. Primum quidem nullo casu licitum esse, nisi mandante Deo, communis habet sententia; ob rationem superius adductam, qua fit, ut talis occisio aduerteretur negatiuo præcepto: quicquid de Reo ad sui iugulationem damnato dixerit Corduba lib. 1. q. 3. 6. eiusque sententiam probabilem censet Victoria relect. de homicidio n. 30. & ferè Lessius cap. 9. n. 25.

47 Alterum verò, cum absque causa rationabili accidit, non minus illicitum est, quam prius: attamen ex causa, cui secundum ordinem charitatis merito postponatur vita, illicitum non est, ut ex communi. Salon, Bannes, Aragonius hic q. 64. a. 5. Valentia q. 8. pun. 2. Vasquez 1. 2. disp. 173. n. 39. & significat S. Thomas ad 2. Ratio est. Quia vitæ conferuatio solum cadit sub præceptum affirmatiuum; quod non pro omni tempore obligat. Vide Augustinum lib. 1. de Ciuit. cap. 26.

48 Ex quibus etiam faciendum est iudicium decorporis asperitatibus, quibus sanitas lædi potest. Omnino enim in his discretio adhibenda, iuxta S. Paulum ad Rom. 12. v. 1. *Rationabile obsequium vestrum*. Et, ad Timoth. 5. v. 23. *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates*. Sed nec propterea quis ad delicatiora & pretiosiora quælibet, etsi salubriora vitæ producendæ media tenetur: nec omnino in Religionibus approbatis, quidquam in hoc genere culpandum: vti speciatim de abstinentia carni in ordine Carthusiano communitè omnes docent: vel quia esus carniæ per se nunquam est absolutè necessarius ad vitam conferuandam & prorogandam, non obstante vilo morbo: tum quia ad salutem spiritualem totius ordinis interest, in ea lege non fieri laxationem; cui vnius hominis vita merito postponitur. Vide Gerfonem de abstinentia Carthusianorum, Petrum Navarum loco cit. Couarruuiam 1. Variarum capit. 2. num. 10.

49 **Dubitatur secundò;** An iuste damnatus ad haustum veneni possit bibere. Afferunt Aragonius hic articulo 5. Victoria relect. de homicidio num. 30. & Sa. V. *Rem*: non solum quia Iudex ea in re Dei vices agere videtur; sed etiam quia haustus ille non est actio per se & directè occisua; sed applicatio tantum agentis, quod propria & peculiari sua actione occidat, nisi rursus depellatur; posset enim venenum haustum adhuc expelli per medicamenta. Alij negant; eo quod hoc tantumdem sit, ac in mare certissimo periturum se projicere; vel in ignem insilire; vel ædificium, quo quis certissimo opprimatur, deijcere: quod tamen Sanctus Thomas hic art. 5. cum Augustino lib. 1. de ciuit. cap. 26. non aliter quam per occultum Dei instinctum excusat. Ita Lessius, & quidam alij, apud eundem.

50 Ego neutram sententiam damnarim; cum ipse etiam Lessius n. 3. 2. ex quotidiano usu militum, & communi Recentiorum sententia, tanquam indubitatum tradat, posse aliquem injicere ignem in puluerem tormentarii ad evertendam turrim hostilem, etsi certum sit, se momento dissipandum. Et rationem addit, quod quis ita se proprie non interimat, sed ignis iniectus, vel turris ruina; quibus se ob iustam causam exponat, non secus ac is, qui se objicit telo, ut corpus principis saluet. Additq; ad eundem modum excusari non solum Eleazarum lib. 2. Machab. 6. sed etiam Sampsonem Iudic. 6. iuxta Ambrosium lib. 1. Officior. cap. 40. Caietanum in eundem locum. Lopez 1. part. cap. 65. licet Augustinus lib. 1. ciuit. cap. 21. quoad Sampsonem, solum ad peculiarem Dei inspirationem confugiat.

51 Eadem ratione dicit, excusari posse, qui ad euadendum certissimum ab hoste interitum, in nauali pugna, nauibus crematis, se mari committunt, quique ad incendium euadendum, è sublimi se per fenestras demittunt. Quæ cum ita sint, non video, cur ita intrinsecè malum sit, venenum Iudicis sententiæ præscriptum haurire.

Hoc tamen interim certum, reum sententiæ mortis in seipso exequi non teneri; quicquid de haustu veneni dixerit Victoria citatus. Idem docui supra q. 4. dub. 5. Raziam excusare nititur quidem Tyrannus: sed rectius culpatur S. Thomas a. 5. ad 5.

52 An autem, & quo modo sui occisio aduerferet iustitiæ, supra dub. 1. ex parte dictum. Particulari iustitiæ, tum erga Deum, tum erga Rempublicam aduersari, docent Salon, Aragonius, Bannes, & videtur significare S. Thomas hic a. 5. Sed quod ad Rempublicam attinet, probabilius videtur, aduersari iustitiæ solum legali, ut docent Petrus Nauarrus n. 24. Suarez opusc. 6. sect. 2. n. 11. & significat Lessius cap. 9. dub. 6. quia vita non est res communitatis; nec eius curæ proprie commissa, velut depositum; & si esset, tamen ex voluntate deponentis auferri posset, abique violatione iustitiæ commutaturæ.

DVBIVM IV.

Vtrum liceat quandoq; interficere innocentem; procurare abortum; occidere inuasorem, corporis, honoris, bonorum.

S. Thom. 2. 2. q. 64. a. 6. & 7.

53 **Q**uæritur I. Vtrum liceat in aliquo casu interficere innocentem.

Responsio S. Thomæ q. 64. a. 6. & communis, est negatiua; loquendo nimirum per se, & de occisione directâ: nisi vel Deus speciali id reuelatione iubeat; aut legitime probatus sit quispiam nocens: de quo quæst. 3. dub. 5. Quia siue talis spectetur ut homo, siue ut innocens, vtraque ratione vita eius amanda est, non tollenda. Per accidens tamen & indirectè licitè nonnunquam occidi innocentes, dictum est de bello, disp. 2. q. 6. dub. 5.

Sed speciatim dubitatur primò; An saltem liceat occidere innocentem, ad postulationem tyranni, qui totam alioquin Rempublicam vastaturus est?

54 **ASSERTIO I.** Potest eiusmodi innocens, imo etiam debet semetipsum, tyranno id postulante, pro salute patriæ, quæ alia ratione salua esse non possit, tradere. Ita communis. Et constat ex dictis disp. 2. quæst. 3. dub. 4. de ordine charitatis; non solum quia tenetur quisque pro bono communi Reipub. etiam temporali morrem oppetere: sed etiam, quia alias hoc ipso talis incipit esse perniciosus ciuis, & causa moralis interitus ipsius Reipub.

ASSERTIO II. Hoc ipsum etiam ei à Republica præcipi, imò ad hoc cogi potest; adeoque si obtemperare nolit, vel inuitus tyranno tradi. Ita Salon & Bannes q. 64. art. 6. Valentia q. 8. punct. 2. quæstione, 3. etsi contrarium sentiant Sotus lib. 5. de Iust. q. 6. a. 7. & Aragonius hic a. 6. quorum sententiam probabilem censet Valentia. Sed reuera non apparet ratio: quia Respublica ad quoduis debitum, & sibi necessarium virtutis officium cogere potest subditum ciuem.

55 **ASSERTIO III.** Potest talis, si contumaciter repugnet, etiam ab ipsa Republica occidi. Ita Bannes loc. cit. & fauet Petrus Nauarrus cap. 3. à num. 119. Probatur. Quia talis reuera non est amplius innocens, sed maximè nocens: etsi contrarium sentiant cæteri citati omnes; idque Aragonius tanquam certum supponat: sed sine firmo fundamento; nisi fortè loquantur in casu, quo Respublica nondum innotuit illa ciuis contumacia.

56 Dubitatur secundò; An liceat occidere innocentem ei, qui cum iniusto aggressore pugnans, mortem aliter euadere non potest.

ASSERTIO I. Non licet per se & directè occidere innocentem; ita ut actio talis nullum alium per se terminum habeat, quam læsionem seu occisionem innocentis: qualis esset, si petente aggressore, ense, vel sclopo traiciatur innocens. Supponunt hoc omnes; & patet Exod. 23. v. 7. *Infontem iustum non occides: quia auersor impium.* Ratio est; quia nullus titulus suppetit ad eum occidendum, ex dictis n. 53.

ASSERTIO II. Licet per accidens tamen, eo casu innocentem occidere, ita ut separatim non occidatur innocens; nec circa ipsum per se directè & immediatè exerceatur actio occisiva, sed circa inuasorem. Ut v. g. si ictum ad defensionem necessarium aggressori impingere non possis, nisi per accidens simul lædas innocentem. Ita Caietanus q. 67. art. 2. Petrus Nauarrus n. 149. cum Corduba, Bannes hic art. 6. Lessius cap. 9. dub. 9. Et videtur communis. Ratio est. Quia iure suo vtens, nulli facit iniuriam.

An verò liceat quandoque innocentem etiam separatim occidere, tali nimirum actione, quæ per se solum innocentem lædat, mihi dubium est, ut v. g. si quis alioquin certissimè ab insequente hoste perimendus sit, nisi mox, concitato equo, iacentem in via infantem, aut debilem, quem saltu transilire vel declinare non possit, conculcet. Affirmant Corduba lib. 1. q. 38. dub. 2. Lessius cap. 9. dub. 9. Et generatim docere videtur Caietanus citatus. Negant Aragonius hic a. 6. & Petrus Nauarrus num. 135. Vasquez 1. 2. disp. 174. cap. 2. Satis probabiliter vtrique: & pro sententia negatiua faciunt dicta n. 56.